

Finansdepartementet

Strategier for bedre statlige investeringer fra Perspektivmeldingen 2021

Vegard Hole Hirsch

Drammen, 10. november 2021

Velferdsordningenes bærekraft

Demografi

Økonomi

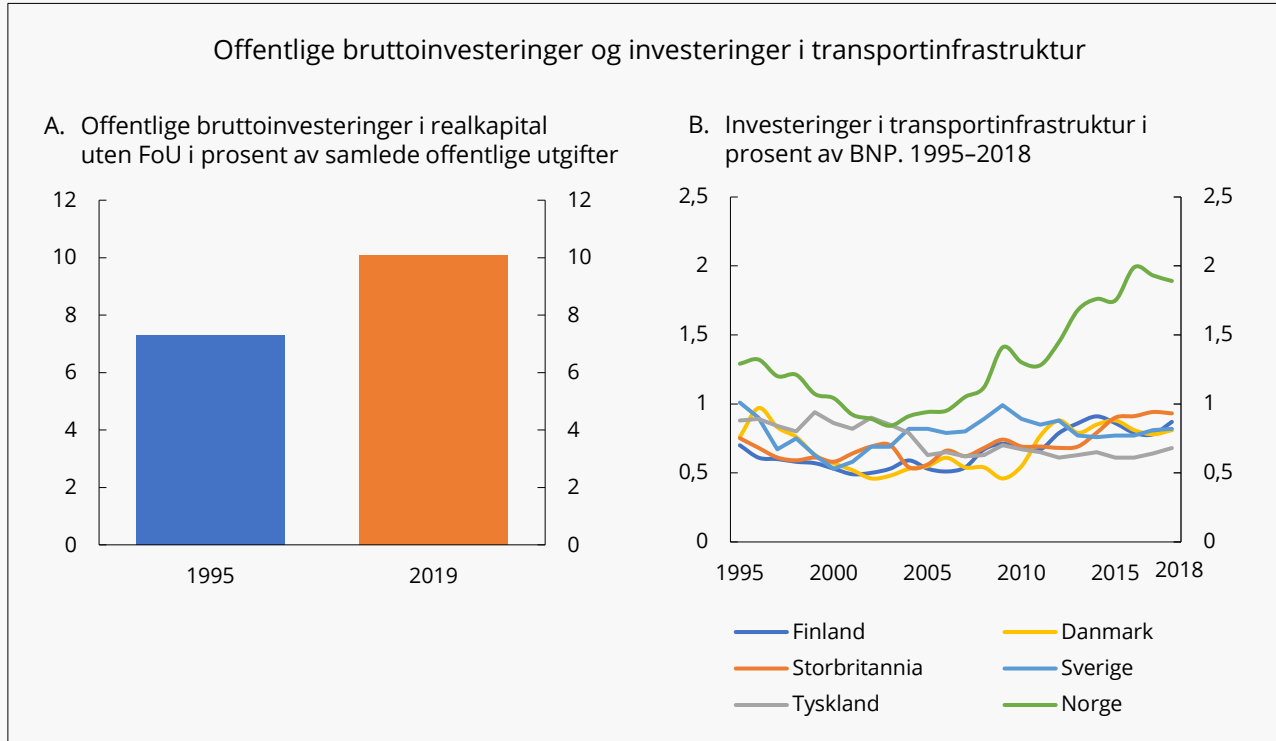
Klima

Strategiene

- To hovedgrep:
  - Flere i jobb
  - Bedre bruk av ressursene i offentlig sektor
    - Offentlig sektor må fornye seg og bruke pengene smart
    - Bedre samhandling mellom stat og kommune, mellom etater og mellom forvaltningsnivåer
    - Forebygging og kunnskapsbaserte tjenester
    - Offentlige investeringer – bedre investeringer – mer kostnadskontroll

Gode investeringer gir oss mer velferd

Figur 12.1 Offentlige bruttoinvesteringer i realkapital uten FoU i prosent av samlede offentlige utgifter og investeringer i transportinfrastruktur i prosent av BNP, 1995-2018

¹ For Norge oppgis samlede investeringer som andel av fastlands-BNP.

Kilder: OECD og Statistisk sentralbyrå

Utfordringer og sentrale utviklingstrekk

- Rask teknologisk endring og nye samfunnsbehov
  - Korona – hjemmekontor, digitale møter og transport
  - Elektrifisering og automatisering transport
  - Nye forretningsmodeller
- Prosjektkostnader øker for mye i planleggingsfasen

Figur 12.2 Kostnadsutvikling i store statlige investeringer. Investeringskostnad, indeks=100 ved start forprosjekt

Strategi 1: gode utredninger

Særlig behov for utredning av *offentlige* investeringer

1. Nytte kan ofte ikke observeres – må utredes
2. Kostand og nytte bæres av ulike aktører – insentivproblemer
3. Den offentlige beslutningssituasjonen gir insentiver til rosemaling tidlig

Sentrale verktøy

- Utredningsinstruksen
  - Ofte svak analyse av problem og av alternativer.
- Samfunnsøkonomisk analyse
  - Analyse av alle virkninger, ikke bare utvalgte målsetninger.
- Statens prosjektmodell
  - Systematikk for en viktig del av offentlige tiltak. Inspirasjon for andre.
- Evalueringer

Strategi 2: kontinuerlig forbedring gjennom god styring

- Prosjekt og samfunn endrer seg gjennom planleggingsperioden – arbeid med kostnadskontroll og økt nytte gjennom hele prosessen viktig.
- *Måten* investeringer planlegges og besluttes er viktige for resultatet.
  - Tydelige krav om forbedringer kan gi gode resultater.
  - Design-to-cost er et virkemiddel for gode insentiver gjennom planleggingen.
  - Krav til endringslogg og oppdatert samfunnsøkonomisk analyse ved investering.

- Kom på åpningen av Norsk helsearkiv

STORSLÅTT ÅPNING: Ordfører Merete Myhre Moen og direktør Bjørn Børresen oppfordrer folk til å komme på åpningen av Norsk helsearkiv på Tvedestrand. Foto: Jon Iver Grue

Dagsavisen Nyheter • Debatt • Kultur • Pluss • Podcast silje marie

NYHETER FRA Rogalands Avis Oslo Demokraten Fremtiden Moss Dagblad Prøv appen vår!

INENRIKS

Nye fengsler i Agder kostet 900 millioner mindre enn planlagt

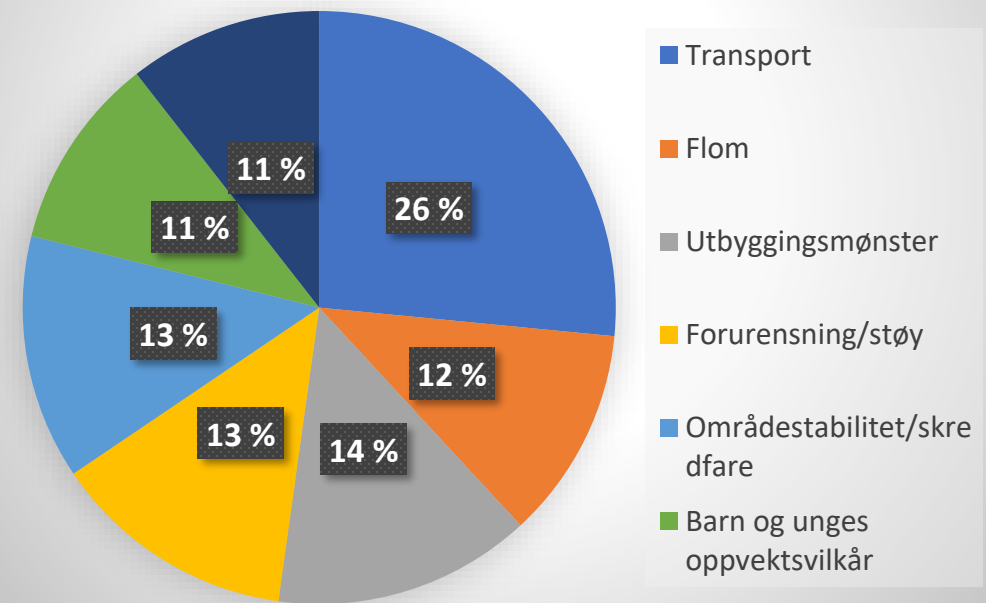
De to nye fengslene i Mandal og Froland ble budsjettert til å koste godt over 2 milliarder kroner. Det ble helsprekk, prislappen endte under 1,1 milliarder.

Strategi 3: Felles ansvar for kostnadseffektivitet og samfunnsnytte

- Uten tiltak: perverse insentiver.
  - Brukerinteresser, sektorinteresser og lokale hensyn påvirker tiltak – men står ofte ikke overfor kostnadene.
- Krav og hensyn må kunne ivaretas kostnadseffektivt.
  - Utformingen av regler må legge til rett for kostnadseffektiv ivaretagelse.
  - Håndheving av gjeldende krav må ta hensyn til kostnadseffektivitet.

Statlige innsigelser på kommunale reguleringsplaner fordelt på tema (2016)

Strategi 4: Prioritere de beste prosjektene først og fleksibilitet i møte med endringer

- Ivareta innbyggernes behov best mulig og til lavest mulig kostnad – prioritering etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet som utgangspunkt.
- Andre hensyn må hensyntas på en systematisk måte.
  - Prinsipielle spørsmål, fordeling og måloppnåelse – egne analyser som kompletterer beslutningsgrunnlaget.
  - Samfunnsøkonomisk lønnsomhet egnet til rangering også gitt visse krav – f.eks. innen en region.
- System for at rangering og prioritering regelmessig justeres i lys av utvikling i samfunn og prosjekt.

Finansdepartementet